

ØVELSE: VURDÉR OG DISKUTÉR

Læs nedenstående artikel om det danske sprog og lav derefter øvelserne:

- Redegør for synspunkterne i artiklen ved at gengive, hvem der mener hvad i artiklen.
 - Diskutér dernæst synspunkterne ved at stille dem op over for hinanden, så du formidler på hvilke punkter debattørerne er enige og på hvilke punkter, de er uenige.
 - Vurdér til sidst synspunkterne ved at argumentere for dine egne holdninger til sagen. Husk at en vurdering skal være saglig og velbegrundet.
-

Sproglig opsang skiller vandene

6. marts 2015 B.dk Søren Schauser & Nanna Jakobsgaard

Susanne Stauns bog om forfaldet i dansk sprog har fået dets brugere på barrikaderne. En sprogekspert jubler, mens en anden kalder debatten »fjøllet«.

Vi er blevet en nation af analfabeter - og sprogpasperi en folkesygdom.

Ordene kommer fra Susanne Staun - forfatter til bogen »Fuck, en lækker røv!« med undertitlen »Basisgarderobe til den nøgne sprogbruger«, der udkom i torsdags.

Hendes vurdering puster liv i et spørgsmål på alder med Grauballemandens far og har ført til ophedede debatter de seneste dage.

Taler vi ordentligt? Skriver vi korrekt? Forstår vi hinanden?

Susanne Stauns egne eksempler spænder fra sjuusk til misforståelser og dårligt sprog.

Nogle siger »ynglingskjolen«, fordi ordene »yngling« og »yndling« lyder lidt som hinanden.

Andre vil rigtigt gerne vide noget »omkring« sprog - selv om man nu engang kan nøjes med »om«.

Og andre igen skriver »Jeg syntes, du er sød« eller »Det køre for dig« og skal i så fald have skolepengene tilbage.

Forfatterens harme har også fået stort tag i danskerne. Alene artiklen »Her er ni skrækeksempler på sprogpasperi« blev i løbet af to dage delt mere end 1.000 gange på Facebook. Læserne giver forfatteren ret, korrekser ikke sjældent hende selv eller kommer med flere eksempler på det forfatteren kalder »sprogpasperi«.

Ole Lauridsen, der er lektor ved Aarhus Universitet og en af bestyrerne på P4-programmet Sproghjørnet, forstår godt, hvorfor en bog som Susanne Stauns og medieomtalen af den har fyret op under sprogkrigen.

»Vi elsker regler,« lyder forklaringen.

»Vi vil gerne have regler, og vi vil meget gerne kunne slå hinanden oven i hovedet med fejl. Også selv om man gør det selv i et stort omfang,« fortsætter han.

Vækker stor interesse

Og den tilsyneladende store interesse for at bruge sproget rigtigt, passer Ole Lauridsen fint.

»Når man skriver noget, så vil man gerne nå ud til nogle andre, og så bliver man altså også nødt til at følge nogle regler for at nå de andre bedst muligt,« konstaterer Ole Lauridsen.

»Hvis ikke nogle helt grundlæggende regler bliver overholdt, når vi taler og skriver, så går kommunikationen jo fløjten. Man hæfter simpelthen mange mennesker af, fordi de ikke fatter den sprogbrug og de fejl, der bliver lavet. Man kan ikke se igennem det,« siger han.

Med alt det taget i betragtning glæder det radioværten, at Susanne Staun har sat sig for at klæde de nøgne sprogbrugere på med denne nye bog.

»Det gør en enorm forskel, at en forfatter som hende, der taler til ganske almindelige mennesker, går på banen,« siger Ole Lauridsen.

»At sådan nogle højrøvede nogle som mig begynder at sige noget har ikke den store effekt. Det er bare specialisten og den gamle sure mand. Derfor er det rigtigt godt, at der er nogen et helt andet sted i det sproglige system, der begynder at artikulere det her tydeligt, for det er altså vigtigt,« siger han.

Anderledes er holdningen hos Ruben Schachtenhaufen, der er ph.d. og ekstern lektor ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på Københavns Universitet. Han synes, at det er »fjolle« at gå så meget op i de små detaljer.

»Det er kun et problem, hvis vi vælger at gøre det til et problem. Det er jo ikke, fordi folk er i tvivl om, hvad der menes,« siger han.

Ruben Schachtenhaufen er enig i, at der bliver sjusket med sproget, og der er da også nogle fejl, der driller hans øje, når han ser det på skrift. Eksempelvis overdrevet brug af nutids-r, som bliver sat, fordi en lærer engang har fortalt, at der nogle gange skal være et -r til sidst, når vi skriver »køre«. Han mener, det er et udtryk for, at det at rette på folk kan føre til en masse nye fejl. Og det kan irritere ham, men værre er det heller ikke.

»Jeg kan vælge at blive sur over det, men det gør ikke min dag bedre, så jeg vælger at lade være med at blive sur og prøver i stedet at gennemskue det, folk gør,« siger han.

Og ifølge Ruben Schachtenhaufen hænger stavefejl helt naturligt sammen med, at udtalen af ordene forandrer sig efter det, han kalder »naturlige og logiske principper«, som vi ikke bare lige kan lave om på eller forhindre sker. Hvad skal vi så gøre ved det sjuskede sprogbrug? »Vi kan sagtens bruge flere og flere kræfter på at holde fast i, at folk staver på en bestemt måde, selv om det bliver mere og mere ulogisk at gøre det. Det vil have en masse omkostninger. Og det vil kræve mere undervisningstid,« siger Ruben Schachtenhaufen.

»Eller vi kunne acceptere, at sprog fungerer, som sprog gør. Så må vi lave lidt om på retskrivningen og rette til, når sprogbruget forandrer sig, og sprogbrugerne vælger at gøre tingene på en anden måde. Også selv om det gør lidt ondt på det æstetiske niveau,« siger han og tilføjer:

»Det er da lidt synd for en som Susanne Staun, når hun skal kigge på nogle g'er i stedet for d'er, men det overlever hun nok.«

Unge bruger sproget friere

Henrik Jørgensen er lektor ved Institut for Æstetik og Kommunikation på Aarhus Universitet. Han giver Ruben Schachtenhaufen ret i budskabet: Ro på!

»Jeg har rettet ufatteligt mange danskogaver gennem årene,« siger han.

»Når de studerende skriver til intern censur, sætter de slet og ret færre kommaer. De bruger sproget friere og mere intuitivt.« Ser du det som et problem? »Forskellen på skrift og tale i dansk er helt klart et problem. Ideen med bogstav var jo, at én lyd skulle svare til ét bogstav. Men ikke

mange danskere siger frem længere. Vi siger fram,« siger han. »Dansk har en vanskelig retskrivning med rødder langt tilbage i tiden. Derfor er den meget inkonsekvent og ikke specielt lydret. På den anden side vil det blive vanskeligt - og dyrt! - at lave en retskrivning, der virker bedre. Så vi kommer nok til at leve med det system, vi har, længe endnu«. Så vejen frem er ikke flere regler? »Jeg hører tit folk efterlyse flere regler fra Dansk Sprognævn. Men nævnet har hundredvis af regler - og vi følger dem jo ikke! Folk taler konstant om flere regler. De går bare ikke ind på sprognævnets hjemmeside og tjekker dem, der faktisk findes. Jeg må tilstå, at dét næsten er det dumme ved hele debatten.«